6. Langendorfer S. J., Bruya L. D. (1995). Aquatic Readiness: Developing Water Competence in Young Children. Champaign : Human Kinetics. 240 p.
7. Suchasni pidkhody do formuvannia rukhovykh navychok u ditei molodshoho shkilnoho viku / za red. I. I. Sydorenka. (2020). [Modern approaches to the development of motor skills in younger school-age children. Ed. by I. I. Sydorenko]. Kyiv : Naukova dumka. 216 s. [in Ukrainian].
8. Innovatsiini metodyky fizychnoho vykhovannia / red. kol. avt. (2022). [Innovative methods of physical education. Ed. by authors' team]. Kharkiv : Ranok. 248 s. [in Ukrainian].

I. Taranenko, O. Kyrylenko. Optimization of swimming teaching methodology in general secondary education institutions: modern approaches and innovative technologies

The article addresses current issues related to optimizing the methodology of teaching swimming in general secondary education institutions, taking into account the challenges of the modern educational environment, digital transformation, and the needs of inclusive education.

The article summarizes contemporary theoretical and practical approaches to organizing the process of swimming instruction in schools. It provides an analysis of scientific sources that highlight methodological innovations, including game-based strategies, multimedia technologies, the use of video analysis of movement techniques, mobile applications, QR codes, and fitness trackers. Particular attention is paid to the humanization of the educational environment, activation of students' learning activities, and the formation of individualized learning trajectories for each pupil.

The article explores the possibilities of adapting instructional methods for children with special educational needs, particularly taking into account cognitive impairments, sensory limitations, and difficulties in social communication. The key pedagogical conditions for effective swimming instruction are identified, including a safe and psychologically comfortable environment, systematic delivery of material, variety in instructional methods, gradual complication of tasks, and differentiation according to individual learning pace. Special attention is paid to the age-related and psychophysiological characteristics of students, which necessitate specific forms of feedback, visual support, and empathetic communication. The role of the teacher is described as that of a facilitator and tutor who not only possesses technical and methodological competence but also creates conditions for the development of autonomy, internal motivation, self-confidence, and emotional resilience in the child throughout the learning process.

Key words: *swimming, teaching methodology, optimization, general secondary education, innovative technologies, inclusive education, physical education, educational process.*

УДК 378.041-051
DOI https://doi.org/https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.104.28

Фастов І. В.

САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК УМОВА ЯКІСНОГО НАВЧАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті розглянуто питання необхідності формування умінь та навичок самоосвітньої діяльності студентів педагогічних спеціальностей за умови змін, що відбуваються в соціально-економічній сфері та загалом у світовому освітньому середовищі. На основі аналізу нормативних документів у сфері освіти представлено узагальнювальні позиції щодо ролі самоосвіти, самонавчання та самовиховання в професійному та соціальному становленні майбутніх учителів. У статті з'ясовано, що поняття самоосвітньої діяльності майбутнього вчителя визначається як цілісна багатокомпонентна професійно значуща якість особистості, що відображає здатність та готовність майбутнього вчителя до здійснення ефективної творчої безперервної самоосвіти. Доведено, що самоосвітня діяльність майбутнього фахівця повинна орієнтуватися на професійний саморозвиток і самовдосконалення.

Автор приділяє основну увагу самоосвітній діяльності студентів педагогічних спеціальностей закладів вищої освіти в контексті індивідуалізації освітнього процесу, соціального значення самоосвіти. Звертається увага на той факт, що одна з нових стратегій в освіті зараз зосереджена на розвитку здатності особистості навчатися протягом життя. Доведено що самоосвітня діяльність пов'язана з процедурами самоідентифікації, саморефлексії та набуття навичок самоактуалізації.

Результати дослідження показали, що здатність до самоосвіти є однією з найважливіших ключових компетенцій сучасного вчителя, формування та розвиток якої має відбуватися під час навчання у вищих навчальних закладах. На основі аналізу наукових джерел виокремлено та схарактеризовано основні самоосвітні уміння та навички майбутніх учителів, функцій самоосвітньої діяльності (пізнавальна, розвивальна, мотиваційна, прогностична, методологічна та рефлексивна), рівні організації самоосвітньої діяльності в сучасному закладі вищої освіти.

Ключові слова: *здобувачі вищої освіти, майбутні вчителі, самоосвіта, самоосвітня діяльність, уміння та навички самоосвітньої діяльності, функцій самоосвітньої діяльності, мотиви самоосвіти, навчання впродовж життя.*

Сучасний світ характеризується швидким технологічним прогресом та неперервними змінами в усіх сферах виробництва, науки та соціально-гуманітарної діяльності. Це динамічне середовище пред’являє високі вимоги до рівня освіти та професійної підготовки молоді, їхньої адаптивності та витривалості. В умовах мінливого світу, де інформація стає доступною в будь-який момент, самоосвіта стає невід’ємною частиною освітнього процесу. У разі інформаційного перевантаження здатність свідомо підходити до вибору джерел знань, критично сприймати та аналізувати інформацію стає особливо важливою. Сьогоденні технології надають студентам можливість навчатися у зручному для них темпі та форматі. Онлайн-курси, вебінари та різні освітні платформи дозволяють кожному вибрати найбільш зручні методи навчання. Відповідно, заклади вищої освіти мають створити таке освітнє середовище, де поціновується інтелектуально розвинена особистість що здатна до швидких змін, творчості, самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення.

Мета статті полягає у дослідженні питання самоосвітньої діяльності студентів закладів вищої освіти в контексті її розгляду як інтегрованої якості майбутніх спеціалістів педагогічних спеціальностей.

Закон України «Про освіту» зазначає, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [7]. Положення цього нормативно-правового документа передбачають реалізацію компетентнісного підходу в освітній діяльності як одного з важливих елементів у підготовці студентів. Відповідно, освітній процес сьогодні потребує якісну постановку та реалізацію цілей навчання в контексті формування та розвитку в здобувача освіти ряду компетентностей.

Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» визначає відповідні компетентності вчителя, необхідні для виконання всіх трудових функцій, зокрема таку, як *здатність до навчання впродовж життя* [8]. Означена компетентність пов’язана із здатністю здійснювати власний професійний розвиток, отримувати підтримку від колег та передбачає: знання вимог до організації професійного розвитку, форм й видів професійного розвитку; уміння визначати потреби особистого професійного розвитку, планувати власний професійний розвиток, обирати суб’єкта (суб’єктів) освітньої діяльності й ресурси для професійного розвитку, брати участь у діяльності професійних спільнот, здійснювати рефлексію щодо власної педагогічної діяльності.

У контексті реалізації положень професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», стандартів вищої освіти актуалізується проблема розвитку в майбутніх учителів навичок самоосвітньої діяльності, самовиховання та самодисципліни. У межах компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців самоосвітня компетентність розглядається як важлива професійна якість [4, с. 156–157]. Розвиток цієї компетентності має значення у будь-якому виді освітньої (науково-дослідної, проектної, творчої) і професійної діяльності. Особливо гострою стає ця проблема тоді, коли цей вид діяльності тільки формується.

Самоосвітня діяльність здобувачів вищої освіти як передумова формування сучасної, кваліфікованої, затребуваної на ринку праці особистості має розглядатися як складник цілісного освітнього процесу у закладі вищої освіти, адже саме освіта на цьому рівні дає можливість людині не просто отримувати знання, а й використовувати їх на практиці, самореалізовуватися в соціумі та в майбутній професії. Зазначимо, що самоосвітня діяльність майбутнього фахівця в царині педагогіки повинна бути орієнтована на професійний саморозвиток і самовдосконалення та мати значення провідного елементу навчальної діяльності, адже від неї залежить успішність професійного виконання трудових функцій.

Самоосвітня діяльність студентів закладів вищої освіти – це вид діяльності, соціальна функція якої передбачає самореалізацію особистості. Така діяльність є однією з найскладніших у реалізації, адже пов’язана з процедурами саморефлексії, самоідентифікації, самооцінювання та набуття навичок самоактуалізації. Якщо розглядати самоосвітню діяльність з точки зору отримання підсумкового результату в навчальній діяльності, то кінцевим продуктом процесу навчання – є набір необхідних компетенцій молодого фахівця. Саме тому професійну самоосвітню діяльність потрібно розглядати з точки зору саме компетентнісного підходу.

В Енциклопедії освіти (2008) самоосвіта розглядається як самостійна пізнавальна діяльність людини, спрямована на досягнення певних особистісно значущих освітніх цілей задоволення загальнокультурних запитів, пізнавальних інтересів у будь-якій сфері діяльності, підвищення професійної кваліфікації тощо [6, с. 798]. Кембріджський словник розтлумачує самоосвіту як процес отримання знань або навичок самостійно [12]. Самоосвіта може бути органічно інтегрована в плани професійного розвитку. Регулярне оновлення навичок і знань, що стосуються сфери діяльності, гарантує, що майбутні фахівці залишатимуться конкурентоспроможними та здатними відповідати мінливим вимогам праці.

У європейських документах у галузі освіти, таких як «Європейська кваліфікаційна рамка» (EQF), «Ключові компетенції для навчання протягом усього життя» та інших, виділяються різні самоосвітні уміння та навички (*Self-Education Skills*) як комплекс умінь, що дозволяють людині самостійно організовувати і керувати своїм навчанням. Для майбутніх учителів доцільно позначити такі самоосвітні уміння та навички:

• Постановка навчальних цілей (здатність формулювати конкретні та досяжні цілі самоосвіти). Встановлення як короткострокових, так і довгострокових цілей допомагає відстежувати прогрес і підтримувати концентрацію у різних форматах навчальної діяльності у ЗВО.

• Пошук інформації (навички пошуку та відбору актуальних, релевантних, якісних джерел інформації), аналіз та критична оцінка професійної та соціально значущої інформації (здатність аналізувати отримані дані, виявляти їхню значущість та достовірність). Здатність знаходити, оцінювати та використовувати інформацію з різних джерел є фундаментальною для самоосвіти. Це передбачає знання того, як ефективно працювати із пошуковими системами, розрізняти достовірність джерел і синтезувати інформацію з багатьох посилань. Упорядкування та узагальнення інформації за допомогою ефективного конспектування допомагає зміцнити знання, сформувати навички ущільнення та репрезентації інформації.

• Планування процесу самоосвіти (уміння складати план самоосвіти з урахуванням ресурсів часу, особистих цілей та індивідуальних психологічних особливостей).

• Використання сучасних цифрових технологій у самостійній роботі (уміння використовувати цифрові інструменти та платформи для самоосвіти – онлайн-курси, вебінари, освітні застосунки тощо).

• Рефлексія (здатність аналізувати власний досвід навчання та освітні стратегії, виявляти сильні та слабкі сторони, здійснювати корекцію підходів до навчання, форм та методів самоосвіти).

• Самомотивація (вміння знаходити внутрішні ресурси для активізації самоосвіти, конструктивний підхід до подолання утруднень або відсутності зовнішніх стимулів). Культивування внутрішньої мотивації, що пов'язана із пізнавальної активністю та бажанням самовдосконалення, допомагає підтримувати довгострокові зусилля щодо навчання.

• Адаптивність (здатність пристосовуватися до змін в освітньому середовищі та вимог майбутньої професії).

• Управління стресом та самоорганізація робочого часу (навички подолання стресу, профілактики та попередження професійного та емоційного вигорання).

Відзначені уміння та навички є підґрунтям для формування компетентного фахівця сфери освіти, здатного до продуктивної педагогічної діяльності в умовах сучасного мінливого світу.

На основі аналізу сучасних наукових розвідок з проблем самоосвітньої діяльності студентської молоді, формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців (А. Бубін, О. Бурлука, Н. Васильєва, Ю. Демченко, О. Друганова, Є. Дурманенко, Я. Топольник та ін.) доцільно виокремити такі *функції самоосвітньої діяльності студентів педагогічних спеціальностей*: пізнавальна; розвивальна; мотиваційна; прогностична; методологічна; рефлексивна. Кожна з цих функцій має свою специфіку у цілісному процесі самоосвіти майбутніх учителів. Пізнавальна функція передбачає не тільки отримання знань, а ще й їх систематизацію. Розвивальна функція впливає на формування в здобувача освіти важливих професійних здібностей. Якщо розглядати освітню діяльність як активний процес отримання знань, то питання мотиваційної функції передбачає самоактуалізацію та самореалізацію студента. Прогностична функція дає можливість бачити свої перспективи в професійній діяльності, будувати плани з метою професійного зростання. Відповідно, методологічна функція відкриває перед студентом, що планує самоаналізуватися в педагогічній сфері, можливість теоретичного розуміння задач та цілей майбутньої професійної діяльності. Окремо виділимо рефлексивну функцію, адже вона передбачає аналіз всієї самонавчальної діяльності. Ця функція дає можливість побачити результати навчання та побудувати нові плани щодо майбутніх перспектив та самого вдосконалення процесу самоосвіти.

Наголосимо, що самоосвітня діяльність – це індивідуальна, вільна та водночас складна частина освітньої діяльності, яка пов'язана з рефлексією студента, в результаті якої він повинен усвідомлювати важливість наявних ресурсів, бути проактивним для досягнення ефективності професійного та соціального становлення.

Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в Україні та світі передбачають становлення індивідуальності кожного студента, акцентують увагу на самостійності його підготовки на різних рівнях і за різними траєкторіями, що за умови правильної імплементації в освітні програми дозволяє найбільш повно розкрити потенційні можливості особистості. Я. Топольник зазначає, що самоосвітня діяльність студентів повинна стати органічною складовою частиною навчально-виховного процесу, допомагати в науково-дослідній роботі, сприяти активному формуванню особистості майбутнього фахівця [10, с. 146].

Сучасна педагогічна теорія визначає компетентнісний підхід як освітню методологію, метою якої виступають освітні результати, а компетентність – як динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [7]. У вищій школі перед здобувачем освіти повинні бути створені умови, за яких можливе формування умінь та навичок самоосвітньої діяльності, а саме: стимулювання до самонавчання, автономії в освітній діяльності, мотивування до саморозвитку, системна науково-дослідна та практична діяльність. І. Федь, І. Вікторенко та Н. Вовк наголошують, що формування самоосвітньої компетентності майбутніх педагогів багато в чому залежить від якісного застосування сучасних освітніх технологій, що забезпечують готовність фахівців до безперервної самоосвіти, до продуктивної, творчої діяльності [11, с. 109].

Якщо самоосвітня діяльність майбутнього педагога чітко організована та пролонгована в часі, то в такому випадку вона є показником високого рівня системи освіти в цілому. Однак, якщо подібні навички відсутні,

а студент не вміє самостійно здобувати знання, має низький рівень самоорганізації та самодисципліни, то це може вплинути на рівень підготовки педагогічного працівника або науковця, адже унеможливлює отримання досвіду наукової організації навчальної праці. При цьому самореалізація в професійній педагогічній сфері може мати дуже низький результат, адже професія вчителя потребує постійної самоактуалізації. З. Курлянд, Т. Осипова, О. Галіцан вважають, що професійне становлення молодих спеціалістів – це процес, який сприяє досягненню оптимального співвідношення між комплексом вимог, які ставляться до професії вчителя в цілому, їх реалізацією в педагогічній діяльності професіоналів-початківців в умовах освітнього простору, і який передбачає професійну соціалізацію особистості через потребу в самореалізації та самоосвіті [9, с. 146].

Самоосвітню діяльність здобувачів вищої освіти в умовах освітнього процесу у ЗВО необхідно розглядати як наявність постійної потреби в знаннях, необхідність неперервного їх поповнення та оновлення. Результатом цієї діяльності вважаємо отримані знання, вміння та навички, що допомагають в організації самостійного пошуку інформації з метою задоволення пізнавального інтересу. Самоосвітня діяльність передбачає також самоорганізацію студентів, їх залучення до проактивного студентства, на чому наголошує Н. Васильєва: «Самоорганізація студентів є тим поняттям, яке засвідчує їхню спроможність виявляти самостійність у роботі, вміння самоаналізу, адекватної самооцінки, саморегуляції поведінки і ставлення до навчання» [3, с. 117].

Процес професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти передбачає самоосвітню діяльність майбутнього педагога як активне, самостійне залучення до освітнього процесу, що формує мотиви здобувати освіту неперервно протягом життя. В цьому контексті доцільно виділити *три основні групи самоосвітніх мотивів* майбутніх педагогів. Перша група включає чистий пізнавальний інтерес, друга група пов’язана з потребою постійного саморозвитку та самовдосконаленні, а третя передбачає наявність різноманітних стимулів до самоідентифікації в соціумі. О. Друганова наголошує, що виникненню задоволення від навчання сприяє формування в здобувачів вищої освіти уявлень про фахівця-професіонала з обраної спеціальності, ціннісних орієнтацій, пов’язаних із професійною діяльністю; усвідомлення безпосередніх і кінцевих цілей професійної освіти [5, с. 18].

Заслуговує на увагу позиція Ю. Демченко, яка розглядає самоосвітню компетентність як інтеграційну якість особистості, що характеризує її здатність до систематичної самостійно організованої пізнавальної діяльності, спрямованої на неперервний саморозвиток. Авторка виділила чотири основні структурні компоненти самоосвітньої діяльності: мотиваційно-особовий, когнітивний, організаційно-діяльнісний та рефлексивний [4, с. 157–158]. Мотиваційно-особовий – це наявність спонукальних мотивів студента в самоосвітній діяльності, прагнення до задоволення потреби в опануванні знань, умінь, навичок і способів самоосвітньої діяльності для свого особистісного та професійного зростання. Когнітивний відображає наявність системи знань (загальноосвітніх, предметних і професійних), умінь і навичок самоосвітньої діяльності, в питанні методів і технології її здійснення, готовність і здатність до безперервної самоосвіти. Організаційно-діяльнісний передбачає володіння уміннями самостійної організації, планування і управління самоосвітньою діяльністю, наявністю певних практичних умінь роботи з конкретними методиками самоосвіти. Рефлексивний компонент пов’язано із здатністю до самоаналізу і самооцінки, готовності до самоосвіти, саморегуляції й контролю, адекватної оцінки результатів своєї самоосвітньої діяльності, застосування їх в професійних завданнях і ситуаціях.

Усі зазначені компоненти в структурі самоосвітньої діяльності формуються в їх цілісності і взаємозв’язку, а також характеризують самоосвітню діяльність як професійну і особистісну цінність майбутнього освітянина.

Навчальна діяльність студентів повинна стимулювати їх активне залучення до самоосвітньої діяльності на різних рівнях.

Початковий рівень самоосвітньої діяльності передбачає опосередковане залучення студентів до питань самоосвіти, самонавчання та самовиховання, адже на початкових етапах навчання в ЗВО вони не усвідомлюють самоосвіту як важливий індивідуальний та соціально значущий елемент. Часто самоосвітня діяльність є нав’язаною викладачем або науковим керівником, при цьому знання, що отримують здобувачі вищої освіти, не систематизовані та мають ознаки хаотичного та не цілеспрямованого засвоєння. На первинному рівні студенти не можуть самостійно організувати самоосвітню діяльність.

Для другого рівня характерна поява інтересу до самоосвіти, хоча ця діяльність і продовжує мати ситуативний характер. Відзначимо роль міжпредметних зв’язків та трансдисциплінарного контексту, який виникає в процесі опанування різних навчальних дисциплін. Студенти систематизують отримані знання, класифікують їх, проте кінцева мета не досягається, адже здобувачі освіти частково залучені до процесу самоосвіти.

Наступний, третій рівень самоосвітньої діяльності, визначається наявністю чітко сформованої мети, коли студенти проявляють автономію та самостійність у прагненні отримати нові знання. В них наявне сформоване уявлення про причинно-наслідкові зв’язки та розуміння мети освітньої діяльності, усвідомлення результативності власних освітніх траєкторій. Студенти вміють працювати з джерелами інформації, проте не завжди вдало їх використовують на практиці.

Четвертий рівень характеризується сформованими навичками самоосвітньої діяльності. Студенти вміють організувати процес самонавчання, визначати його мету та основні завдання. Знання, що отримані на цьому рівні, мають системний характер, можуть ефективно використовуватися на практиці.

Останній – п'ятий рівень самоосвітньої діяльності студентів – характеризується наявністю в них розуміння важливості здатності до навчання впродовж життя, адже здобувачі мають чітко сформовану мету та цілі подібної діяльності. Отримані знання на цьому рівні є цілісними, структурованими, систематизованими та передбачають розуміння міжпредметних та міжгалузевих зв'язків. Студенти вміють працювати з різноманітними джерелами інформації, класифікувати їх, а також вдало використовувати отримані знання на практиці. Процес самоосвіти самовмотивований та не має зовнішнього впливу.

На думку А. Бубіної, стимулювання самоосвітньої діяльності студентів, залучення їх до спільних пошуково-дослідницьких проектів з викладачами, наявність елементів дослідницького пошуку в усіх видах аудиторної та позааудиторної роботи, під час практичної підготовки – необхідний мінімум для розвитку професіонала в освітній сфері [1, с. 63].

Кожен з перерахованих рівнів самоосвітньої діяльності передбачає наявність проходження етапів у процесі набуття знань, хоча не передбачає їх структуроване виконання. Як приклад, пропонуємо таку структуру самоосвітньої діяльності студентів, хоча цей перелік не є вичерпним і може варіюватися з залежності від рівня залучення до самоосвітньої діяльності: наявність мотивів до самоосвітньої діяльності, формування цілей та задач, пошук механізмів до реалізації поставлених цілей та задач, сам процес самостійного отримання знань, самоконтроль, результат самоосвітньої діяльності, рефлексія (Рис. 1).

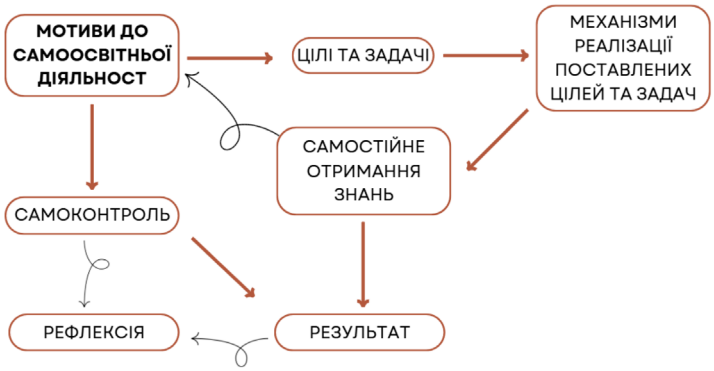

Рис. 1. Узагальнена структура самоосвітньої діяльності студентів

Характеризуючи самоосвітню діяльність як важливий елемент професійної кваліфікації майбутнього педагога, О. Бурлука зазначає: «Кваліфікація та знання – це єдина стійка перевага в сучасному суспільстві. Знання може бути використане тільки через кваліфікацію індивідів, воно є єдиним джерелом довготривалої стійкої конкурентної переваги. Якщо людина знає, як вчитися, здатна досягати мети, якщо вона вміє отримувати знання, шукати і знаходити необхідну інформацію, щоб вирішити ті або інші проблеми, використати найрізноманітніші джерела інформації для вирішення цих проблем, то їй легше буде підвищити свій професійний рівень, перекваліфіковуватися, придбати будь-які необхідні додаткові знання. Саме цьому сприяє самоосвіта особистості, оскільки пошук сукупності інформації знань може відбуватися лише в індивідуальній формі на основі вільного вибору, залежно від інтересів особистості» [2, с. 101].

Аналіз сутності, характерних ознак, принципів та змісту самоосвітньої діяльності, специфіки її стимулювання в закладах вищої освіти дає змогу зробити висновок, що здобувачам вищої освіти необхідно усвідомити значення самоосвіти та самовдосконалення, адже вони є каталізаторами в процесі формування потреби в систематичному оновленні та збагаченні фахових знань. Самоосвітня діяльність стимулює розвиток та вдосконалення вмінь та здібностей особистості в питаннях самонавчання, самовиховання та саморозвитку, а її ефективність залежить від сформованої системи мотивів та їх стійкості. Навички самоосвіти дозволяють майбутньому вчителю неперервно розвиватися як професіоналу – освоювати нові предметні галузі, підвищувати кваліфікацію, брати участь у науково-методичних дослідженнях тощо. Це не тільки покращує якість викладання, а й відкриває можливості для кар'єрного зростання, участі у проєктах та отримання визнання у професійній спільноті.

Використана література:

1. Бубін А. О., Дурманенко Є. А., Боярчук С. І. Особливості формування готовності майбутніх вихователів до самоосвітньої діяльності. *Академічні студії. Серія «педагогіка»*. 2023. № 2. С. 58–67.
2. Бурлука О. В. Самоосвіта особистості як спосіб формування стратегії життя. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Філософія. 2018. Випуск 51. С. 98–109.
3. Васильєва Н. Шляхи підвищення самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання. *Молодь і ринок*. 2020. № 3/182. С. 115–121.
4. Демченко Ю. Самоосвітня компетентність – невід'ємна складова частина професійної компетентності (діяльності) майбутнього учителя. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. Вип. 23(1). С. 154–159.
5. Друганова О. М. Шляхи підвищення ефективності організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти. *Наукові записки кафедри педагогіки* : зб. наукових праць. 2021. Вип. 49. С. 16–22.

6. Енциклопедія освіти / Національна академія педагогічних наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
7. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text.
8. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL : https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf.
9. Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти : монографія / під керівн. Н. В. Гузій. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 516 с.
10. Топольник Я. В. Самоосвітня діяльність студентів: особливості, функції, структурні компоненти, принципи, етапи здійснення. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2013. Випуск 13. С. 146–151.
11. Федь І. Є., Вікторенко І. Л., Вовк Н. В. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців у сучасному освітньому просторі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 75, Т. 3. С. 106–110.
12. Self-Education. Cambridge Advanced Learner’s Dictionary & Thesaurus. Cambridge University Press. URL : https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/self-education.

References:

1. Bubin A. O., Durmanenko Ye. A. & Boiarchuk S. I. (2023). Osoblyvosti formuvannia hotovnosti maibutnikh vykhovateliv do samoosvitnoi diialnosti [Features of forming the readiness of future educators for self-education activities]. *Akademichni studii. Seriia “pedahohika”*. № 2. S. 58–67 [in Ukrainian].
2. Burluka O. V. (2018). Samoosvita osobystosti yak sposib formuvannia stratehii zhyttia [Self-education of personality as method of forming of strategy of life]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody*. *Filosofiia*. Vypusk 51. S. 98–109 [in Ukrainian].
3. Vasylieva N. (2020). Shliakhy pidvyshchennia samoorhanizatsii studentiv v umovakh dystantsiinoho navchannia [Ways to increase the student self-organization in the conditions of distance learning]. *Molod i rynok*. № 3/182. S. 115-121 [in Ukrainian].
4. Demchenko Yu. (2019). Samoosvitnia kompetentnist – nevidiemna skladova chastyna profesiinoi kompetentnosti (diialnosti) maibutnoho uchytelia [Self-education competence – indispensable component of professional competence (activity) of a would-be teacher]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Vyp. 23(1). S. 154–159 [in Ukrainian].
5. Druhanova O. M. (2021). Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti orhanizatsii samostiinoi roboty zdobuvachiv vyshchoi osvity [Ways to increase the efficiency of the organization independent work of higher applicants education]. *Naukovi zapysky kafedry pedahohiky* : zb. naukovykh prats. Vyp. 49. S. 16–22 [in Ukrainian].
6. Kremen V. H., Luhovyi V. I. & Topuzov O. M. (2021). Enciklopediya osvity / Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy [Encyclopedia of Education]. Kyiv : Yurincom Inter. 1144 s. [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy “Pro osvitu” [Law Of Ukraine On Education] vid 05.09.2017 № 2145-VIII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text [in Ukrainian].
8. Profesiinyi standart «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity». Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 29.08.2024 № 1225. [Professional standard “Teacher of a general secondary education institution”. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 08/29/2024 No. 1225.] URL : https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf [in Ukrainian].
9. Huzii N. V. (2018). Teoriia ta metodyka profesiino-pedahohichnoi pidhotovky osvitianskykh kadriv: akmeolohichni aspekty [Theory and methodology of professional and pedagogical training of educational personnel: acmeological aspects] : monohrafiia. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. 516 s. [in Ukrainian].
10. Topolnyk Ya. V. (2013). Samoosvitnia diialnist studentiv: osoblyvosti, funktsii, strukturni komponenty, pryntsypy, etapy zdiisnennia [Self-educational activity of students: features, functions, structural components, principles, stages of implementation]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*. Vypusk 13. S. 146–151 [in Ukrainian].
11. Fed I. Ye., Viktorenko I. L. & Vovk N. V. (2021). Formuvannia samoosvitnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv u suchasnomu osvitnomu prostori [Formation of self-educational competence of future specialists in the modern educational space]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. № 75, T. 3. S. 106–110 [in Ukrainian].
12. Self-Education. Cambridge Advanced Learner’s Dictionary & Thesaurus. Cambridge University Press. URL : https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/self-education

I. Fastov. Self-educational activity of students as a condition for high-quality studying and professional preparation of future teachers

The article considers the issue of the need to form skills and abilities for self-educational activity of students of pedagogical specialties in the context of changes taking place in the socio-economic sphere and in general in the global educational environment. Based on the analysis of regulatory documents in the field of education, generalizing positions are presented on the role of self-education, self-study and self-upbringing in the professional and social development of future teachers. The article discovers that the concept of self-educational activity of future teacher is defined as an integral multicomponent professionally significant quality of the individual, reflecting the ability and readiness of the future teacher to carry out effective creative continuous self-educational. It is proved that the self-educational activity of a future specialist should be oriented towards professional self-development and self-improvement.

The author pays primary attention to the self-educational activity of students of pedagogical specialties of higher education institutions in the context of individualization of the educational process, the social significance of self-education. It is proved that self-educational activity is associated with the procedures of self-identification, self-reflection and acquisition of self-actualization skills.

The results of the study showed the ability to self-education is one of the most important key competencies of a modern teacher. Based on the analysis of scientific sources, the main self-educational skills and abilities of future teachers, the functions of self-educational activity (cognitive, developmental, motivational, prognostic, methodological and reflective), the levels of organization of self-educational activity in a modern higher education institution are identified and characterized.

Key words: *higher education students, future teachers, self-education, self-educational activity, skills and abilities of self-educational activity, functions of self-educational activity, motives of self-education, lifelong learning.*